

СССР ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИКА БОШЛАГАН

№ 223 (17.505).

28 сентябрь 1979 йил, жума

Баҳоси 2 тийин.

ЧОРВАЧИЛИК ТЎҒРИСИДА ДОИМО ҒАМХЎРЛИК ҚИЛАЙЛИК

БУХОРО. 27 сентябрь. (ЎзТАГ). Бухоро вилояти қишлоқ хўжалик меҳнатчилари КПСС Марказий Комитети 1978 йил июль ва ноябрь Пленумларининг қарорларини амалга ошира бориб, чорвачиликни ривожлантиришда муайян муваффақиятларга эришди. Бир йил ичида ситирлар беш процент, қўй ва эчкилар ўн процент, чўчқалар ва қўёнлар ўн баравардан зиёд қўлайди. Қолхоз ва совхозларнинг ҳаммасида қўйчилик, чўчқачилик тикланди, паррандачилик ва қўнчилик фермалари ташкил этилиб кенгайтирилмоқда. Лекин тармоқда янада юксалтиришни ҳали мавжуд ҳамма резервлари йўлга қўйилган, деб бўлмайди. Област партия комитетининг бугун бўлиб ўтган пленумида ана шулар тўғрисида таъкидланди. Пленумда «КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг «Ўзбекистон ССРда чорвачиликни ривожлантиришни янада жадаллаштириш борасидаги тадбирлар тўғрисида»ги қарорини бажариш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари ҳақида» ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIV пленуми қўйилган муҳокима этилди. Област партия комитетининг биринчи секретари А. К. Каримов доклад қилди.

Пленумда чорвачиликни янада ривожлантириш, унинг самарадорлигини ва маҳсулот сифатини ошириш билан боғлиқ кўпгина масалалар кўриб чиқилди. Тармоқни ихтисослаштириш ва концентраллаштириш тақомиллаштириш, енгил-ҳашак базасини мустақамлаш, чорводорларнинг маданий-маиший шароитларини яхшилаш, план ва мажбуриятларни муддатдан қилиб бажариш учун социалистик мусобақани аъжодлириш борасидаги амалий тадбирлар муҳокима қилинди.

Областда қоракўччиликни жадал юксалтириш йўлидан боришмоқда. Қўйбоқарлар тармоқни янада ривожлантириш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети таъкидлаган тадбирларни муваффақиятли амал-

га оширмоқдалар: отарларда қўйлар зоти яхшиланиш, яндоқларга сув чиқариш ва уларни яхшилаш, енгил-ҳашакнинг эҳтиёт запасларини вужудга келтириш ишлари аъж оддириб юборилди. Бу йил область қоракўччилиги тарихида биринчи марта ҳар юз бош совиқдан 150 бошдан қўй олинди, 570 минг бош қўй парвариш қилиш учун қолдирилди. Област хўжаликлари яқин йиллар ичида қоракўч қўйларни ярим миллион бошга қўйайтиришлари учун барча имкониятларга эгадирлар.

Сўзга чиққан нотиқлар Когон шаҳар савдо бўлимининг таърибасига юксак баҳо бердилар. У ерда ўз қўйларини билан йилги чўчқачилик фермаси барпо этилган бўлиб, у муваффақиятли ишлаб турибди. Пленумда таъкидланди, таъкидланди, ёрдамчи хўжаликлари ташкил этиш, шахсий «фермаларни» мустақамлаш, тўғи, сут, тухум етиштиришни қўйайтиришни муҳим манбадир.

Пленумда барча чорвачилик коллективларида партия ташкилоти қўйайтириш, фермаларда, енгил-ҳашак етиштиришда банд бўлган коммунистларнинг аъзагарлик ролини ошириш тўғрисида баътафсил гап-сўз олинди. Чорвачилик, дейишди нотиқлар, қоракўччилик учун зарур фронт бўлиб қолмоқда. Чорвачилик объектларини барпо этиш сўраглари янада жадаллаштириш, қўйлар ишлари сифатини ошириш муҳимлиги таъкидланди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Л. И. Греков нутқ сўзлади. Қабул қилинган қарорда 1985 йилга бориб облатининг ҳамма категориядаги хўжаликларда гўшт етиштириш 53,2 процент, сут етиштириш 55 процент, тухум етиштириш 1,6 баравар қўйилиш қайд этиб ўтилди. Сут ва гўшт етиштириладиган янги катта чорвачилик комплекслари, паррандачилик фабрикаси қуриш кўзда тутилди. Пленум ичида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Л. Н. Шапкин иштирок этди.

«ВЕРТИКАЛЬ-8»

ТАСС АХБОРОТИ

Космик фазони тинчикмасадларда таъкид этиш ва ундан фойдаланиш соҳасида социалистик мамлакатларнинг ҳамкорлик программасига мувофиқ 1979 йил 26 сентябрь кун Москва вакит билан совет 6 ден 20 минут утганида СССР Европа қисми территориясининг ўрта кенгликларидан «Вертикаль-8» геофизик ракетага 505 километр баландликка учирди.

«Вертикаль-8» геофизик ракетага қуёш қисқа тўққинчи нурулини комплекс таъкидотларини давом эттиришга мўлжалланган.

100 километр баландликда траекториянинг тиклайдиган участкасида ракетадан ажралган юксак астрофизик

зондада Польша, Халқ Республикаси, Совет Иттифоқи ва Чехословакия Социалистик Республикасининг мутахассислари яратган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Траекториянинг пастлайдиган участкасида 95 километр баландликда зондадан илмий аппаратлар ва ўлмас натижаларини олган кутқарилган контейнер ажралди ва у парашют системасининг ёрдами билан ерга қўнди.

ПХР, СССР ва ЧССР мутахассислари илмий аппаратларни учиртишга тайёрландилар.

Қўшма экспериментда қатъишчи мамлакатларнинг илмий ташкилотлари олинган маълумотларни ишлаб чиқишга киришдилар.

ФАМ ВАН ДОНГ ТОШКЕНТДА

Вьетнам Компартияси Марказий Комитети Снсий бюросининг аъзоси, Вьетнам Социалистик Республикасининг Бош вазирлиги Фам Ван Донг 27 сентябрь кун Вазоддан Тошкентга келди. БСР, СССР ва Ўзбекистон ССР давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида меҳмонни КПСС Марказий Комитети Снсий

бюроси аъзоларига кайидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. Б. Усмоновлар, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети

Раисининг биринчи ўринбасари Т. Н. Осетров, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбасари М. Т. Турсунов кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида ВСРнинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Та Хиу Кань бор эди. (ЎзТАГ).

Суратда: Тошкент аэропортида кутиб олиш пайти.

А. Горюхик фотоси. (ЎзТАГ).

ПАХТА-ВАТАНГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 27 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён (умумий тайёрланган пахтага нисбатан процент ҳисобида); тўтинчи устун — бир кунда машинада тайёрланган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён (планга нисбатан процент ҳисобида).

	Бухоро	Қашқадарё	Сурхондарё	Фарғона	ҚАСССР	Андижон	Наманган	Хоразм	Тошкент	Сирдарё	Жиззах	Самарқанд
Бухоро	1,77	25,62	0,20	0,72								
Қашқадарё	2,01	25,32	1,07	7,39								
Сурхондарё	2,02	23,07	1,22	7,02								
Фарғона	1,52	15,02	0,05	0,07								
ҚАСССР	1,28	9,05	0,21	0,34								
Андижон	1,21	8,94	0,12	0,26								
Наманган	1,07	7,89	0,22	0,33								
Хоразм	0,91	5,99	0,06	0,13								
Тошкент	0,76	5,24	0,05	0,11								
Сирдарё	0,67	3,40	0,16	0,31								
Жиззах	0,32	1,65	0,16	0,46								
Самарқанд	0,30	1,47	—	—								

Республика бўйича:	1,19	11,67	0,29	1,41
Шу жумладан илгичга тоғалди пахта				
Сурхондарё	1,39	18,35		
Бухоро	1,29	10,90		
Қашқадарё	0,66	6,46		
Наманган	1,21	1,21		
Республика бўйича:	1,16	14,23		

В. А. УСПЕНСКИЙ ТУҒИЛГАН КҮННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА

Тошкент санъатшунослик институтига композиитор, фольклор йиғувчи, педагог В. А. Успенский туғилган кунининг 100 йиллигига бағишланган илмий-назарий конференция ўзини бошлади. Ўзбекистон ва Туркиянистон совет музика санъатининг вужудга келиши ва ривожланиши маҳаллий музика маданиятини ўргатишга, умумий бағишлаган шурас музикачиси, Октябрь арасида Туркиястон ўзбекистонга келган Петербург консерваториясининг талабаси номин билан боғлиқдир.

Гагарин ва Ленин йўли районолари «эангори кема» капитанлари зарбдорчасига меҳнат қилмоқдалар. Гагарин районидаги «Потанич» совхозининг меҳаник-хайдовчиси Шуккул Бўриев бункерлардан 270 тонна юқори сифатли дурдона тўқиб, ўз социалистик мажбуриятини бажарди. Илгор меҳанизатор мавсуми охиригача яна 230 тонна пахта теришга сўз берди.

Денов районидаги «Хазорбег», Шўрчи районидаги Карл Маркс номи, Саросиё районидаги «Ўзбекистон», Ленин йўли районидаги Бўдённинг номи хўжаликлар социалистик мусобақада пешқадамлик қилмоқдалар.

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ:

МАШИНАЛАР СЎРЪАТИ

Сурхондарё облатининг пахтакорлари кеча машина терилиш олимпиади равишида бошладилар. Давлатда 1161 терим машинаси ишлабди. Бункерлардан бир кунда 3 минг тоннадан кўпроқ пахта тўқилди.

Гагарин ва Ленин йўли районолари «эангори кема» капитанлари зарбдорчасига меҳнат қилмоқдалар. Гагарин районидаги «Потанич» совхозининг меҳаник-хайдовчиси Шуккул Бўриев бункерлардан 270 тонна юқори сифатли дурдона тўқиб, ўз социалистик мажбуриятини бажарди. Илгор меҳанизатор мавсуми охиригача яна 230 тонна пахта теришга сўз берди.

Денов районидаги «Хазорбег», Шўрчи районидаги Карл Маркс номи, Саросиё районидаги «Ўзбекистон», Ленин йўли районидаги Бўдённинг номи хўжаликлар социалистик мусобақада пешқадамлик қилмоқдалар.

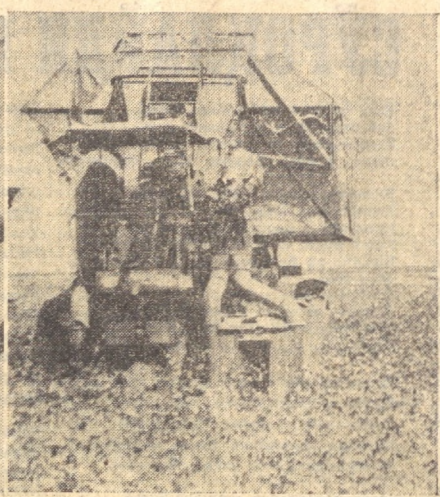
НИҒИМ-ТЕРИМ ТЕХНИКАСИ ҚЎВВАТИДАН ТУЛА ҚОЙДАЛАНАЙЛИК

Ноқулай об-ҳаво шароитлари туғайли терим анча кеч бошланди. Ҳаво доимо иссиқ ва ёнгил-ҳашаклиқ бўлиб туради, деб ҳеч ким қафолот бера олмади. Шундай экан, қўл кучи ва терим машиналарининг умумий фойдаланиш, суръатга суръат қўйайлик! Ҳозирги шароитда машина теримини кучайтириш алоҳида аҳамият касб этади. Машина теримида микдор ва сифатга алоҳида эътибор берилайлик!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Жиззах вилояти хўжаликларининг теримини потон технологияси асосида ташкил қилиш ҳақидаги ташаббусини маъқуллади. Бу ташаббусни ҳамма жойда кенг ёйиш керак. Шунингдек, гала-балликларининг асосининг 90 процентини машиналарда териш ва йиллик планни 20 иш кунинда бажариш ҳақидаги ташаббуси ҳам қўллаб-қувватлашни лозим. Ҳамма имкониятлар ҳисобга олиниб, тузилган ана шундай графиклар барча пахтакорларимиз учун ибрат намунаси бўлиш зарур.

Пахта иғим-теримида энг масъулятли дамлар бошланди. Иғим-теримда техника қувватидан максимал даражада фойдаланиш керак. Ани кезда ҳосил тақдирини ҳал қилувчи факторлардан бири — қўл теримини ҳам кучайтириш зарур. Республикалик қолхоз ва совхозлари салкам 34 минг пахта терим машинасига эга. Шунингдек, 9 мингта қўрак узатиган, 5 мингта юк ортадиган, 12 мингта қўрак узатадиган техника воситалари бор. Етарли микдорда транспорт воситаларига эгамиз. Шундай экан, терим бутун чора-

ҚАШҚАДАРЕ ОБЛАСТИ. Баҳористон районидаги «ВЛКСМ XVII съезди» совхозининг бир группа меҳанизаторлари Нишон районидаги «ВЛКСМ XVIII съезди» совхозига ҳашарга келдилар. Улар бу ерда етиштирилган мўл ҳосилини йиғиб-териб олишда чўлқувар дўстларига яқиндан ёрдам беришадир. Моҳир меҳанизатор Мискиной Курбанова ана шуларнинг биридир. У ўтган йили шу совхоз даладаридан 300 тонна «оқ олтин» териб беришга эришганди. Бу йил эса 350 тонналик мавсуми кўлаба меҳнат қилмоқда, ҳар кунини ўзи бошқараётган «эангори кема» бункеридан 11-12 тоннадан дурдона тўқмоқда. Суратда: Мискиной Курбанова. А. Тўраев фотоси.

МЕХНАТ РАПОРТЛАРИ

Республика Тайёрлаш министрилик сановат қороналарининг коллективлари маҳсулот реализация қилиш юзасидан шу йилнинг тўққиз ойи планини муддатидан илгари бажардилар.

Шу йилнинг охиригача 10,1 миллион сўмлик сановат маҳсулоти ишлаб чиқарилади.

«Узподоовошвинпро»нинг сановат қороналари, ишлаб чиқариш ағдар бирашмалари ва совхоз-заводлари маҳсулот реализация қилиш тўққиз ойлик планини муддатидан илгари бажардилар.

Ой охиригача 6 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилиб, реализация қилинади. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика матбуотида узок йил самарали ишлаганини учун ҳамда тузилган кунига етмиш беш йил тулиши мунасибати билан «Морилион ҳақиқати» шаҳар газетаси редакциясининг бўлиқ муҳрири ўртоқ Улмас Алиевни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР БАЛИҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ АЛОҲИДА УРНАК КУРСАТГАН ХОДИМЛАРИНИ СССР ОРДЕН ВА МЕДАЛЛАРИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Балиқ хўжалигини ривожлантиришда эришган муваффақиятлари ва ишда юксак техникавий иқтисодий курсаткичларини таъминлаганликлари учун қуйидагилар мукофотлансин:

ОКТАБРЕ РЕВОЛЮЦИЯСИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абдулло Нигматулла — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Меҳнат қизил байроқ ордени билан

Жувағин Василий Иванович — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

«ХУРМАТ БЕЛГИСИ» ОРДЕНИ БИЛАН

Алибеков Абилқосим — Дамчи балиқ хўжалигининг балиқчиси, Тошкент облати.

Ан Андрей — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси мастери, Тошкент облати.

Мишонов Карима — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Илгор Мўминжон — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бўлиқ муҳрири.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

III ДАРАЖАЛИ МЕХНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Абенов Абдуқодир — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

Набиев Абдували — балиқ сановатининг «Балиқчи» экспериментал-намуна ишлаб чиқариш бирашмаси балиқчиси, Тошкент облати.

риш бирашмаси ишчиси, Тошкент облати.

Тўраев Бозорбой — «Памият Ленин» балиқ овлаш колхозининг балиқчиси, Қорақалпоғистон АССР, Мўйноқ райони.

«ШАВКАТЛИ МЕХНАТИ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН

Буюк инқилобчи шоир,

ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА НИЁЗИЙ ТУҒИЛГАН
КУННИНГ ТУҚСОН ЙИЛИГИГА

СЎРОҚЛАЙДИ ШОИРНИ ШЕЪРИМ...

ЗУЛФИЯ

Янги туғилган сой лабиди айраб,
Тайбатга уйғун ўлтирамиз хуш.
Биздан минг тош юксак тоғларни ўраб,
Мени кучган борлиқ гўё фаромуш.

Уйларим кезади Шохимардонда...
Ҳозир: бир кучоқ гул, дилда эхтиром,
Кўтарилдим шонир ухлоқ юксакка,
Устоз руҳга шеърим, қалам ва илҳом,
Шайхон-ла бош эгиб турдим мен яхка,
Мен яхка.
Шоирдан ўзгаси унут...
Долғали асримиз шонли йилларини
Тўлқиндан гўё оғир бир сукут.
Тингладим Ҳамзанинг тирки юрагини.

Барча шеърин бирдан ўқидим гўё,
Барча мусиқаси бирдан этди маст.
Туман, чанг, гудурак жала ва зиб
Кўйида серташвиш бокди баланд-паст.
Назаримда: Ҳамза нисол тарақдай,

Иродадай, ҳақдай, интилим бўлиб,
Эгик қад ночорга синамас тиргақдай
Юрар илҳом, кураш, уйларга тўлиб.
Назаримда: ўйчан, тетик ўт нигоҳ
Шеър тараф атрофдан, борлиқни кўйга
Солар, ҳур қанотли, мўлки инқилоб
Янги кўшиқ кирар ҳар фақир уйга.
Кўшиқ ўли издай қолар ёнгалм,
Кўшиқ янги чинор кўчатишмоли,
Келишимон қолар илҳиз ёзғали...

Туген чангалда сир Шохимардон...
Шоир юрар тоғлик чиройга шайдо.
Лекин чимчилган қош, кенг пешонадан.

Бокар янги дунё: кураш, ўт, индо:
— Ленин нури ёнми ҳар хонадонда...
Ленин нури оққан шеърдай ёрқин дил,
Мақбарадан оғир гамгин чиқаман.
Атроф нур кўйида, куй учар енгил,
Шоир орзусидай паст-баланд чаман,
Ҳамза шеъри каби шу ерли сулува
Тўй сайёҳга сўйлар қайғули дустон.
Тинглав узоқ-яқин: қай қўл, не оғуш
Нурининг оқимига ташлади арқон...
Сўнг қиз сўйёҳларни музейга бошлар:
Музейда: на қадим мўмбелни жасад,
На сарой, тахт учун кесилган бошлар,
На қалқон бор, на бир шоҳона ясан:
Бунда: Ҳамза, Совет ва Шохимардон...

Қалбим сўроқлайди Шохимардондан...
Тупроқ! Бош эгман ҳар бир зарранинга,
Ленин таъна билма, дил қилса сўроқ.
Кўксинг жой инсонга, хонин, кун, тунга,
Мехр, дард, қудратинг даҳоси сиёқ
Мудом унгоққан-ку, айқоқан мудом!
Наҳот шоир, сента эди ёт таъдир!
Еки ҳиммат, шафқат эгзулиқка ром,
Онадай меҳрдан гоҳ-гоҳ сен басир!
Нечун ёрилмадинг ёв оёидан,
Қаёрига ютишдан қилдингиз ҳазар!
Бўрини ҳайдаш-чун ҳаёт бокдан
Бўрмас, жасур, соф қўл керак баъзан.

Тоғлар! Бўй ўлчашга ўчдай туриб тик,
Пешонам олдидан кўкка қўзиб бош,
Шамолга, уфқга девор ургандек,
Истайсиз елкада ухласа кўш!
Қўроқ подшоҳинг тош қўрғонидан,
Кармидингиз, ерда кўчганда бурон!

Шеърятга ваҳшат чанг солганида,
Нечун ўсмадингиз мисоли қалқон!
Ҳамза вақт бедор суғ! Куйдор шалопа.

Сен бу тупроқда жонсан, ҳаётсан, кўшиқ,
Кўшиқ бўлганин қилиб ҳимоя,
Нечун кўкка ўрлаб бўлмадинг тўсиқ!
Оқ суз билан Кўн суз икки қўл бўлиб,
Оқ суз билан Кўн суз қирғоқни бузиб,
Нечун оч гирдобда ютмади ёни!
Қаёрдон чинорлар кемадай сузиб,
«Аврора» бонгидай нур қўлин чўшиб,
Соҳилга элтарди у беэвани!
Шамол-чи! Жаҳонда энг дайди еллар,

Осмон қўлаб қолди гафлатда наҳот!
Нега жар солмадингиз! Тошлар,
харсанглар

Ёрилмас эдим ёнга нақ фарёд!
Чўққиди, этакда, горда ухлоқ тўн
Уйғониб кетгандир бу фалокатдан!
Тонгда даҳосидан жудо, бағри хун
Халқ нарзага келди зўр ҳалоқатдан...
Мехр чўққисиди ухлайди Ҳамза,

Мамлакатини бедор кезиб юрар шеър...
Ҳамза номли колхоз, Ҳамза мактаби...
Эл қайта тирилиб олди бағрига.
Шоирини ўлдириб сўнгги кўпирини
Бугун қотилларга ботди қазрга.

Бутун табнатда, дилда ором, нур...
Ҳаво шеърятда маст этар мени,
Кўёш томиқларга лабим тутаман.
Кечки шеърхонлиқа ирмоқдай нурли
Янги Ҳамзаларни қанчаб кутаман.

У БИЗНИНГ ТАСАВВУРДА...

Владимир Маяковский, Демьян Бедный ва революция туфайли бунёдга келган бошқа улкан шоирлар рус поэзиясида новаторлик йўлларини излаган ўша тарихий даврда Ҳамза ўзининг миллий адабиётида ана шу йўлларга дадиллик билан асос сола олди. Ҳамза музика ва театр санъатида ҳам ана шундай муваффақият билан янги ижодий изланишлар олиб борди.

Николай ТИХОНОВ.

Узбек халқининг шонли фарзанди Ҳамза Ҳакимзоданинг юлдузи... бугунги кунда ҳам кўп миллатли совет меънаяти-мининг бепоён осмонда нараклаб турибди.

Олесь ГОНЧАР.

Ҳамза ўзининг оташин асарларида халқни курашга чақирди, унинг озолиққа бўлган интилишини ифодалади, хонлар, беклар, эксплуататорлар синфининг аъзулигини нафратлади. Ҳамза революциядан кейин халқни Октябрь галабаларини мустақамлашга, партия томонидан қўйилган вазифаларни шарф билан бажаришга даъват этди ва бу ҳақда хитобномалар, жанговар ашуларлар, мардлик ва қаҳрамонлик руҳи билан сугорилган жўшқин шеърлар ёзди.

Ҳамза рус адабиётини чуқур ўрганиши ва ундан зўр муҳаббат билан баҳраманд бўлиши натижасида ўзбек совет адабиётига рус шеърини формасининг кириб келишида, проза жанрининг яратилиши ва ўсишида катта хизмат қилди. Бола-шекилар партияси тарбиялаш вағта қилган Ҳамза ўзбек совет адабиёти тарихида муносиб ўрин ишғол қилди.

Шароф РАШИДОВ.

Ҳамзани эспар экансан, хотиранда беихтиёр машҳур халқ арбоби — революционер ёзувчи, шоир ва драматург, халқ муаллими ва жаҳоннинг толамас жонкуяри Иван Франко образи намойён бўлади. Бу икки шоирни бир-бирига таққослаш учун ортқича бош қотиришининг ҳолати йўқ. Бирини ўзбекистонда, бирини эса, Украинада яшаган бу шоирларнинг қалби халқ бахти учун курашининг руҳлантирувчи олов билан ёнгандир.

Бизнинг классикларимиз, XIX асрдаги илгор мутафаккирларимиз ижодий изланиш, илгор рус классик адабиётининг илгор традициялари билан, ақиллаштириши ўзларининг тарихий вазифалари, деб билган эдилар Абовий, Чачабаев, Абай, Тўхай, Садриддин Айний, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийлар шундай қилишган эди.

Мухтор АВЕЗОВ.

Унинг аjoyиб биографиясини бутун совет адабиётдаги энг қаҳрамон биографиялардан бири, деб дадил айтга оламиз.

Константин СИМОНОВ.

Ҳамза Ҳакимзода туркиман халқининг ҳам сукули фарзандидир. Ҳамза Ҳакимзоданинг юракни тўлқинлантирувчи «Бой ила хизматчи» пьесаси туркиман давлат театри саҳнасида кўп кийлардан бери қўйилиб, мингларча томошабиларни ўткиш иллатларига нафрат ва инсонга муҳаббат руҳида тарбиялаб келмоқда.

Борди КЕРБОБОВ.

Уйғонинг даврининг ўлмас арбоблари сингари Ҳамза ҳам бизнинг революцион давридада шоир билан мейвдор, олд билан ёзувчи, драматург билан педагог, композитор билан меъмор арбоби истеъдодлики бир ўзда, муқассамлантирган эди. У Улуғ Ойтабур социалистик революциясининг тоғлари билан куралиб, ўзбек адабиёти ва санъатида бурилиш асди. Октябрьдан сўнг Ҳамза ҳақиқатда ҳам янги ўзбек адабиёти ва санъатининг асосини яратди, унинг янги принциплари, янги йўналишини белгилаб берди.

Комил ЯШИН.

Ешлик чоғларимда ўртоқларим каби революция ҳақидаги янги кўшиқларни кўпроқ эшитишга интилардим, тезроқ ўрганиб олиб, бошқа ўртоқлар билан биргаликда йиғилишларда, намойишларда марок билан айтардим. Рус, тожик, революцион кўшиқлари қаторида ўзбек кўшиқларини, шу жумладан, Ҳамза Ҳакимзода қалами билан ижод этилган «Ишчилар, уйғон!» «Ҳой, ҳой, отамиз!» ва бошқа шу каби жангавар кўшиқларни жондўлибиз билан куйлар эдик... Биз, ёш тожик қаламкашлари учун Демьян Бедный, Лохутин, Айний асарлари нақадар азиз бўлса, Ҳамза Ҳакимзода асарлари ҳам шу қадар муътабар эди.

Мирзо ТУРСУНЗОДА.

АБАДИЙ ЯШАЙСИЗ ЖАҲОН ИЧРА

Ҳамза — халқ қаҳрамони, у феодализм тузумига, жаҳолатга, озолиқ душманларига қарши эътибор қўйди. Бу қаҳрамон озолиқнинг номи Денис Давидов, Христо Ботев, Муса Жалил, Лорклар сафидан фохри жой олади. Ўзбекистонда Ҳамза жасорати, оташ қалбини куйлаб, шеър бегишлаган шоир йўқ. Ҳатто буюк адаблар роману достонлар бағлишди. Ҳамза ўз санъати ва мислсиз жасорати билан ўзбек халқи номини улуғлади, бундай бахт ҳар бир фарзанда ҳам мўъассар бўлавермайдир. Ўзбек сузунинг ниҳоятда сержил, сержаранг, бу тилининг тасвирий қудрати нималарга қодир эканини у асарларида намойиш этди. Шеър ва саҳна асарларидада жаҳонхор сузлар бунга ерқин мисол!

Янги, озода ҳаёт қуриш йўлига кирган демократик Афғонистонда Ҳамза асарлари машҳур, Муржоний ва Муҳаммад Амин Учқун Ҳамза газалларига муҳаммас бозлаб эълон қилишган. Ҳамзанинг инқилобий шеърлари тасвири-

Мирмуҳсин

РЕВОЛЮЦИЯ КУЙЧИСИ

бётини революцион халқ оммасининг қайғиғида мис келувчи адабиёт даражасига олиб чиқди. Шунинг учун ҳам у 1917 йил февраль революциясини хурсандлик билан қарши олди. Аммо ҳаёт сабоғи остида шоир буржуа ҳукуматининг тўб моҳиятини тўғри тўшуниб олди, уни «ялтидан бўлган истебод» деб атади ва шеърларида унга лаянатлар ўқиди.

1917 йил май ойида Ҳамза Коммунистик партия сўнгининг тўла қувватлари ва болышевиклар агитатори бўлиб ишлади. Ана шу юксак ижтимоий онг Ҳамза ижодида ҳам ўтиб, уни юқори баҳога сазовор қилди.

Октябрь инқилоби галабаси туфайли адабиётда кескин айрилиш содир бўлди. Бир гуруҳ реакция ёзувчилар тиш-тироқлари билан революцияга қарши чиқдилар. Жақид адабиётнинг вакиллари ҳам бошқа реакциячилар билан бирлашди-лар ва ҳатто баъзилари кулор билан эски тузумни ҳимоя қилиб, ўз ҳаракатларини революцион моҳиятини тўла фох қилдилар. Адабиётдаги реакциячилар билан бир тўдаси 1919 йилга келиб «Чигатой гуруҳи» номи билан латчилик руҳидаги адабий ташкилотга биришдилар.

Иккинчи гуруҳ адабиётчилар тои маънода халқ оммасининг манфаатини ҳимоя қилиш нияти билан ижод қилган бўлиб, булардан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий, Закир, Садриддин Айний, Абдулла Авлоний, Суфизода қабилиларни кўрсатиб ўтиш мумкин.

Революцион адабиётнинг тўғри вакили бўлган Ҳамза Октябрь инқилобининг жаҳда ҳам хурсанд бўлиб кутуб олди ва бу давр шеърлари билан ўзбек совет поэзиясини, — янги замона монанд мазмуна ва янги формадаги, социалистик реализм методиди поэзияни бошлаб берди.

Ҳамза марксизм санъатини сифатида Улуғ Октябрь жаҳон тарихидаги аҳамиятини тўғри тўшуниб ўз ижодиини революция ва социали-

стик тузум хизматига қўйди. У ҳам интимоий фаолияти, ҳам бадий ижоди билан социалистик революцияни олқиллаган янги тил санъаткор ва шу характер билан ўзбек совет ёзувчиси қандай бўлиши кераклигини ёрқин намойиш қилувчи аjoyиб сиймо эди.

Ҳамза биринчи бўлиб ўзбек совет адабиётининг те-матик доирасини белгилаб берди. У адабиёт — ўз замонасининг инъикоси, деган қонунга амал қилиб, бутун ижоди давомида энг актуал ва замонавий темаларда ижод қилди. Ана шу эстетик принципга содиқ қолган шоир Совет ҳокимиятининг биринчи йилларидаги адабиётга ҳаётдаги энг муҳим воқеаларни, биринчи навбатда, социалистик революция те-матини олиб кирди. Ҳамза, Закирлар биринчи бўлиб, буржуа ҳукуматининг сиймаси баъзисини фох қилди-лар ва «Туркистоннинг ик-тиқобли шу хонларга қол-лурму», деб ўқилгани ҳақи-да ҳужайини бўлиши халқ оммасига мурожаат қилиш-ди. Ҳамза Октябрь соци-алистик революциясини саз билан, шеър билан олқилла-ди, меҳнаткаш оимани иж-тимоий активлиқа чақирди. Шоир биринчи бўлиб соци-алистик ҳаёт тематини, ишчи-дехон интиқоқини, унга фирқа раҳбарини тематини бошлаб берди. Ҳамза Қўял Армия жангчиларига бағиш-лаб шеър ётган биринчи ўз-бек шоирларидир. У Комму-нистик партия сиватини, хусу-сан, революцияда ишчилар синфининг тегеомонлигини, синфининг тўғри тўшуниб, ҳаётнинг реал инъикоси бў-лган ўз поэзияда ишчилар ҳаётини, унинг революцион қайғиининг тасвиридан, «Ишчилар уйғон!» дея жар солди.

Ҳамза белгилаб берган те-матик доира ўзбек совет адабиётининг биринчи хари-таси, тўғрироғи, унинг асо-си бўлиб, кейинчалик шоир-нинг ўзи, унинг сафдошлари ва издошлари томонидан янада кенгайтирилди.

Ана шу илгор методда ижод қилди Ҳамза меҳнат-каш оимани — тарихнинг ҳақиқий қаҳрамони бўлган ишчиларни ўзбек совет ада-биётининг бош қаҳрамониға айлантирди. Меҳнаткаш ои-ма тушунчаси кенг бўлиб,

унинг ижтимоий қиёфаси ҳар хил бўлиши мумкин. Социалистик реализм поэ-зиясининг вакили бўлган Ҳамза унинг илгор қисмини, революцион онг эгаси бўл-ган меҳнаткашларни ёки, фалсафий қилиб айтганда, ҳаётдаги ялтилиқни байроқ қилиб кўтарди.

Ҳаққоний дунёқараш ва илгор ижодий методини эга-лаган шоир ҳаётдаги кон-фликтларни тўғри толди, уларга тўғри ёндашди ва тўғри ҳал қила берди. Ҳам-за асарларидаги бош кон-фликт эски дунё билан янги дунё орасида бўлиб, шоир янги дунёнинг афзаллигини зўр мантқиқ билан исбот қи-ладди ва ҳар доим шу по-зицияда туради.

Ҳамза Октябрь инқилоби-дан аввалроқ бадий асар халқ учун ёзиладиган бўлса, халққа тушунарли тилда ёзилмиш керак, деган эсте-тик принципини қаттиқ уш-лади ва уни бутун ижоди давомида юқори кўтариб ўтди.

Ҳақиқий санъаткор сифа-тида Ҳамза ўнга хос услуб яратди. Бу услубнинг хусу-сиятларидан бири иборалар-нинг ўта образлиғидир. Шоир адабиёт — образлар оралиғи тафаккур қилмоқдир, деган принципини қаттиқ уш-лаган. Шунинг учун ҳам у оригинал образлар, тарбех-лар, муболағалар яздади ва топади. Хусусан, шоирнинг сатирик шеърларида мубо-лағалар маъмурдор, айни чоғда қўли туғдиринг воси-тларидан бири бўлиб хиз-мат қилади.

Ҳамза инқилобий лирика, фелетон, публицистик очери, публицистика, шеърини фелетон, шеърини драма, сатя, кўшиқ каби поэтик жанрлар-ни бошлаб берди ва шу бил-лаб ўзбек совет поэзияси-нинг жанрлар арсеналини биринчи бўлиб босиллади. Бу жанрлар Ҳамзанинг саф-дошлари ва издошлари то-монидан бойитилди, янги-янги формалар билан тўлд-рилди.

«Бой ила хизматчи» каби пьесалари билан ўзбек со-

вет драматургиясига асос солди ва ўзбек театр санъа-тига социалистик реализм методини олиб кирди. Совет ҳокимиятининг биринчи йи-лларидан бошлаб Ҳамза халқ маорифи ва социали-стик маданият яратиш соҳа-сида тинмай хизмат қилди. Ўз бадий ижодида у босма-чиларга қарши кураш, ер-ислохоти, маҳаллий Совет-ларга сайловлар, хотин-қиз-лар озолиқни каби замона-сининг энг муҳим сийсий воқеаларини юксак бадий савияда акс эттирди.

Ҳамза ўзбек адабиётда биринчи бўлиб революци-онер ва коммунист образини, улуғ Ленин образини яра-тди.

Ҳамза комедия, шеърини драма, драматик трилогия ва театрология каби саҳна жанрларини бошлаб берди. 1926 йилда ёзилган «Қорасоч» асари билан у биринчи ўзбек совет операсининг ав-тори сифатида танилди. Ҳам-за ўзбек халқининг музика маданияти тарихида биринчи бўлиб ўзбек халқ музикаси-нинг бойлиқларини сақлаган ва рус музика маданияти-нинг инъаналаридан фойда-ланган ҳолда янги музика

ўзбек совет музикасини яратишда мураккаб ва му-ҳим проблемани кўтариб чиқди. Уни амалда муваффа-қият қилиш ҳал қилиб, катта ютуқларни қўлга киритди. Ҳамза шакли хизматиданга эмас, балки мазмун жиҳа-тидан ҳам янги хил музика-ни революцион кураш хиз-матига, тараққиётга тўғаноқ-га асос солди ва бу музика-бўлган лаянати ўтинининг саркиларини йўқотишга са-фарбар қилди. Музикани ян-ги ҳаёт нураётган меҳнат-кашларнинг жанговар қуро-лиға айлантирди. Ҳамза шо-ир ва драматург, композит-ор ва театр арбоби сифати-дан барча ишларини шу-ндай катта маҳорат билан амалга оширдики, бу соҳа-ларда эскилидиган янгиликка катта сакраш қилиш учун воситачи бўлди.

Ана шуларнинг ҳаммаси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийни ўзбек совет маданиятининг йирик арбоби ва санъаткор-ларининг буюк устози деб аташга асос бўлади. У ҳамини маданиятимиз яло-бардордир.

«Бой ила хизматчи» каби пьесалари билан ўзбек со-

вет драматургиясига асос солди ва ўзбек театр санъа-тига социалистик реализм методини олиб кирди. Совет ҳокимиятининг биринчи йи-лларидан бошлаб Ҳамза халқ маорифи ва социали-стик маданият яратиш соҳа-сида тинмай хизмат қилди. Ўз бадий ижодида у босма-чиларга қарши кураш, ер-ислохоти, маҳаллий Совет-ларга сайловлар, хотин-қиз-лар озолиқни каби замона-сининг энг муҳим сийсий воқеаларини юксак бадий савияда акс эттирди.

Ҳамза ўзбек адабиётда биринчи бўлиб революци-онер ва коммунист образини, улуғ Ленин образини яра-тди.

Ҳамза комедия, шеърини драма, драматик трилогия ва театрология каби саҳна жанрларини бошлаб берди. 1926 йилда ёзилган «Қорасоч» асари билан у биринчи ўзбек совет операсининг ав-тори сифатида танилди. Ҳам-за ўзбек халқининг музика маданияти тарихида биринчи бўлиб ўзбек халқ музикаси-нинг бойлиқларини сақлаган ва рус музика маданияти-нинг инъаналаридан фойда-ланган ҳолда янги музика

ўзбек совет музикасини яратишда мураккаб ва му-ҳим проблемани кўтариб чиқди. Уни амалда муваффа-қият қилиш ҳал қилиб, катта ютуқларни қўлга киритди. Ҳамза шакли хизматиданга эмас, балки мазмун жиҳа-тидан ҳам янги хил музика-ни революцион кураш хиз-матига, тараққиётга тўғаноқ-га асос солди ва бу музика-бўлган лаянати ўтинининг саркиларини йўқотишга са-фарбар қилди. Музикани ян-ги ҳаёт нураётган меҳнат-кашларнинг жанговар қуро-лиға айлантирди. Ҳамза шо-ир ва драматург, композит-ор ва театр арбоби сифати-дан барча ишларини шу-ндай катта маҳорат билан амалга оширдики, бу соҳа-ларда эскилидиган янгиликка катта сакраш қилиш учун воситачи бўлди.

Ана шуларнинг ҳаммаси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийни ўзбек совет маданиятининг йирик арбоби ва санъаткор-ларининг буюк устози деб аташга асос бўлади. У ҳамини маданиятимиз яло-бардордир.

Ҳамза инқилобий лирика, фелетон, публицистик очери, публицистика, шеърини фелетон, шеърини драма, сатя, кўшиқ каби поэтик жанрлар-ни бошлаб берди ва шу бил-лаб ўзбек совет поэзияси-нинг жанрлар арсеналини биринчи бўлиб босиллади. Бу жанрлар Ҳамзанинг саф-дошлари ва издошлари то-монидан бойитилди, янги-янги формалар билан тўлд-рилди.

«Бой ила хизматчи» каби пьесалари билан ўзбек со-

Лазиз ҚАЮМОВ.

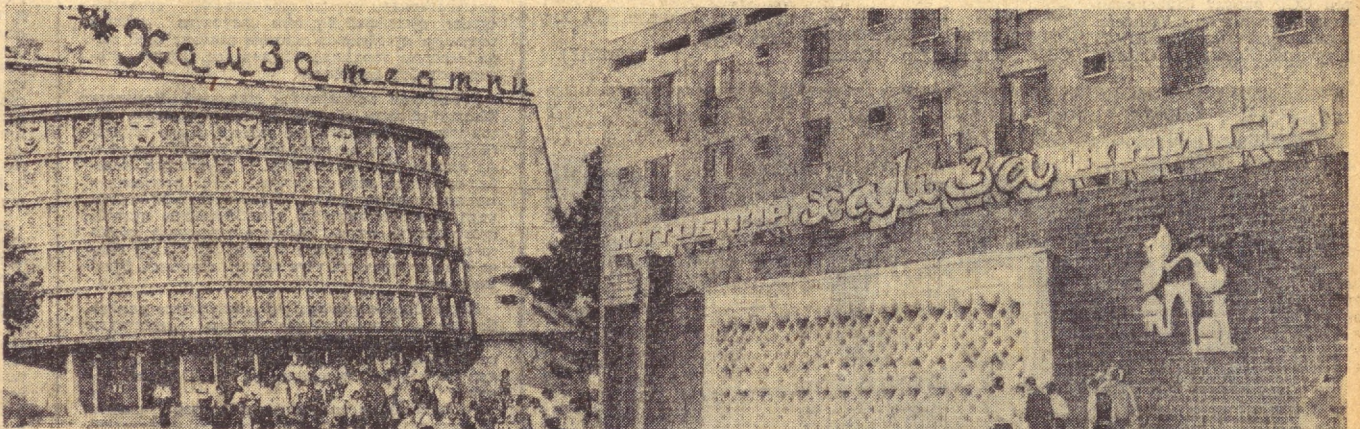
У Ч РА Ш У В

1927 йилда Москва драма студиясини битириб, Ўзбекистон пойтахти Самарқандга келди. Шу вақтдан эътиборан ҳозирги Ленин орденли Ўзбек давлат академик драма теат-рининг асоси қўрилди. Кун-ларнинг бириди, «Хужум» аса-рини репетициясида сўнг ҳо-лимида суварлар сепилиб, ўрта-га текта сўнг ўрнатилди. Эо-калар кимидир кутиммоқда эдилар. Ятим Бобожонов ош тараддуҳда, бастакор Тўхта-хон Жалилов эса, ўз машоқ-ларини янгиб, хонанда А.Суп-тоновни ўртага олиб, машқ қилиб турди. Шу пайт дарво-задан шахдам қадамлар билан эғнига бекасман тўн, бошга чўст дўппи кийган мўй-зели, қотмадан келган бир киши кир-иб келди. Оғз, Фатхулла ака, Музаффар ота, Аббор ака, Ятим акалар дарҳол ўрнила-

ридан туриб, ҳурмат билан кўришга кетишди. Турсуной ик-каламиз меҳмонининг кимлиги-ни билиш учун ҳужрадан мў-ралаб, қизика бошлади. Ути-ранлар чой вақтида оре-сир-қатик қулишар, уларнинг кул-гуси шунчалик қули эдики, биз юза бунчалик қулишарди, деб хайрон бўлардик. Шу та-риқа эскилар ҳам бўлиб тур-ди. Машоқларнинг классик ва замонавий куйларини хали-шар, Абдулҳак Сулонов эса, «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун» асарларидан ариялар айтиб, меҳмон дили-ни хушнуд қилишмоқда эди. Турсуной иккаламиз ҳамон меҳмонининг кимлигини би-лишга ошиқардик. Манон Уй-ғур меҳмонга бир нарсга деб мурожаат қилди. Меҳмон ро-залик аломатини билдириб, қўлини кўксига қўйди. Шунда

улар Турсуной Саидзамовани ораларига тақдир этишди. Унинг нима учун чақирилган-лиги монга маълум эди: у го-ят киройили ашула айтар эди. Қарғалар унга қарайлик. Мар-ғилонинг айтувчи, деб бош-лабдан ашуларни айтқанда унга тоғ келадиган санъат-кор йўқ эди! У ашуларни хо-зирги кўйда эмас, тақомила бошқа бир кўйда ижро этар-ди. Турсуной кўшиқ куйлар экан, меҳмон аввал хайратда қолиб, кейин бошини чайқа-ди, роҳатланиб тинглади. Ашула тугагач, у Турсунойга «Раҳ-мет!» деди. Кейин Оғза қар-иб «бу қизга катта эътибор беринг, овози ниҳоятда ёқим-ли, кучли, келгусида ундан катта санъаткор чиқадим», де-ди. Кейин билсек бу Ҳамза экан.

Сора ЭШОНТУРАЕВА,
СССР халқ артисти.

Республикада Ҳамза номда шаҳар, район, колхоз, институт, театр, мактаб, кўчалар бор. Буларнинг сони юбилей арафасида янада кўпайди. Конкрет ми-сол: Тошкент шаҳрининг Қорасун массивида очилган катта китоб магазини. Суратларда: Ҳамза номдаги Ўзбек давлат академик драма театри ва янги китоб магазини.

санъаткор, маърифатпарвар

Санд АХМАД.

ҚУТЛУҒ САБОҚЛАР

Бугунги адабиётимиз ҳазинасини беэоб турган қатор романларни, шеърини гулдастларни, сахналаримизни гажум қилган аjoyиб драмаларни курганимизда, давраларга фойз киритилган қўшиқларни тинглаганимизда, бектиёр бу маънавий бойликларимизнинг манбаи бўлиш революциянинг дастлабки йилларини эслашимиз ва шунда қаршимизда жасоратга тўлиқ ижодкор ҳамзанинг бўлиш қиёфаси бутун салобати билан гавдаланади.

Улар чакнаб, харобалар устида тутун буруқиб турган онларда денгиз довулларидек ҳайқириб «Яша, Шўро!» деб баланд овоз билан қўлламоқ учун, «Хой, ишчилар, ҳақингни ол, меҳнатчилар!» деб ҳайқирмоқ учун қанчалик журъат, қанчалик жасорат керак эди! Ҳамза ана шундай, деб ҳайқирди! Ҳамза ана шундай, деб қўйлади.

Бугун тўқсон йиллик муборак ёшнинг иккунлигини, устоз Ҳамзанинг шахсан мен учун нисбатда қадри бўлган бир иши — ўзбек совет комедия жанрининг яратилиши ва ривожланишидаги хизматлари ҳақида гапирмоқчиман. Унинг «Ким тўғри?» ва «Тўхматчилар жазоси» деб номланган комедиялари синфий душманларнинг кирдиқорларини сатира қамқиси билан сазаловиди. Одамлар онгидида қоқоқлик ва жаҳолатни масхара қилди. Бу асарлар халқнинг ўз-ўзини танишиши, зулм ва ваҳшатлар бир умрга қайтмас бўлиб қувилганига ишонилишига ёрдам берди.

Шу кунларгача сахнала-римиздан тўшмай, миллионлаб томошбонларимиз кўнглига қувонч, эълонига таассум қилишга қўлаётган «Майсаранинг иши» комедияси Ҳамзанинг бекиёс ҳажватчилигини, халқимизнинг бой, гузал тилини мукамал билишини намойиш қилиб келмоқда.

«Майсаранинг иши» драматургиямиз ҳамisha ўрганса, ибрат олас эришганин мукамал асарлардан биридир. Ҳамза дастлабки сахна асарларида ўша давраларда халқнинг онг, билим, дарожасини ҳисобга олиб, фикрини мураккаб жумлалар билан эмас, балки, содда, халқнинг ўз тили билан, олганки адабиёт намуналаридан фойдаланган ҳолда, мақоллар, маталар орқали ифода қилишга уринган. У, айниқса, қоним ҳолатлар ифодасида халқнинг қувонқ, тағдор қочирмаларидан нисбатда чиройли фойдаланади.

«Майсаранинг иши»даги Мулладегист содда, девона табият киши сифатида тасвирланса ҳам у шу қадар тилга бойки, унинг ҳар бир айтган гапи бой, қози ва муллаларнинг жижиркан қиёфасини худди уста расомдек чизиб бераётганга ўхшайди. Мулладегистнинг сахнадан туриб айтган гаплари томоша залда гурра-гурра қаҳқаҳа кўзга тади. У ҳам қувонқ, ҳам олтимис, ҳам аёвсиз фох қилувчи образ.

Кўнглимизда, Ҳамза девона табият кишидан содда ўзбек йигитининг тилидан бутун бир дээр кишиларга аёвсиз ҳукми қўйилганга ўхшайди. Булардан ташқари Ҳамза маъмур комедиясида ҳам киши, ҳақ салбий образ бўлиб, қатъи назар, унинг кичкинчи, ниятини, ахлоқини бир-икки оғиз сўз билан аниқ оқшалаб беради. Бу ўринда у тил сахна асарининг энг қудратли қурол эканини исботлайди.

Устоз Ҳамзанинг сабоқлари биз учун ҳамisha дарслик бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

ҲАМЗАХОН ЭЛ БУ

Ҳамид ГУЛОМ.

Бу шундай бир диёр:

Хилпираб туради қил-қизил байроқ.
Оқ уйлар ортида — сўлим боғида,
Гуллар шавқидан маст қўшларни сайроқ.
Шовқин сой нағмаси Ҳамза куйдай,
Қар лаҳза ва мангу янгар бетиним.
Қоплабди олтин барг

ёшлар тўйида,
Сочилган тангадай сувнинг бетини.
Тўкин куз.
Бу айём меҳмон кутади,
Ҳамзаобод — шоир номида колхоз,
Адибларга гулранг шароб тутади,
Фарғонанинг заррин жомиди колхоз.

Карнайлар нағмаси, сурнай навоси,
Ноғора садоси — дара гўмбурлар.
Дилларни яйратар водий ҳавоси,
Шодликдан мавж урар қирлар,
унгурлар.
Байрам уммон каби тошади. Одам

На ерга сигади, на кўкка — қаранг!
Бир қишлоққа ташир буюриниш

олам,
Намоиш минбарга силжийди ранг.
Шодиёна давом этсин,

мен эса
Эллик йил орқага чекинай бир он.
Мажнунтол тагида,

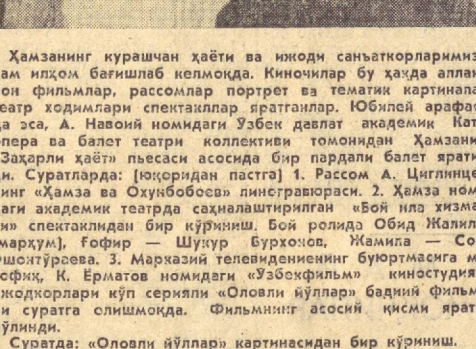
кўнглида ғусса,
Шоир танбур чертар,
кўзлар нигорон.

Юрак тубидан куй мисоли чашма,
Турна кўзли каби тиниқ йилтилар.
Висолидай ардоқли,

абдий ташна —
Илҳом юлдуз каби нурли милтилар.
Тонгини қуйлар шоир.

Бу кеча саҳар —
Хомуш оқаради — қўҳна манзара,
Гулхан атрофида телба дарвешлар,
Жоҳил шайх макони — бадин

мақбара.

Суратда: «Оловли йўллар» картинасида бир кўриниш.

Ҳамза Ҳакимзода Нибзийнинг 1914 йилда битилган кўлемасида бундай мисраларни ўқиймиз:

Олим бўлсан дунёда
Келур ҳар иш бунёда.
Биз ҳам сув остини кезиб,
Ҳам учармиз ҳавода.

Бунга эришиш учун у мактабдан ташқари яна кўп оғайди бошқа оқималар, киши онгига, қалбига тез этиб борадиган, унга таъсир қилиши тез ўтказадиган ва унинг руҳиятида жиддий ўзгаришлар эсая оладиган воситалардан бири театр эди. Ҳамза театр сахнаси — кенг оммага бир йўла олам-олам нур ва ақл-закават таратувиш улкан мисирлигини, театр — илм ва маърифат маскани, катта сийсий ва ахлоқий тарбияга эга бўлган, киши маънавий илҳом ва ором баҳш этадиган ижодий куч эканини яхши тушунади. Буюк ўзбек ақбири Обид Жалиловнинг эслашича, Ҳамза театр ҳақида бундай деган экан: «Театр — бу ҳам ўзига хос мактаб, акс эттириётган ҳаётнинг ёмон томонларини кўриб нафратланади, яхши томонларини кўриб, унга иштиёқ, унда ибрат олади».

Бирок, социалистик инқилобдан олдин ана шундай театри яратилган мушкул эди. Бунга ўша даврдаги буржуа тузуми, маърифатнинг ашаддий душмани — ислом дини, хуруфот, реакцион кучлар тиш-тирноғи билан қарши бўлган. Шунга қарамай, Ҳамза бу борада кўп уринишлар қилди. У 1915 йилда Кўнжада биринчи театр ҳаваскорлари труппасини ташкил этди. Афсуски, бу труппа узок яшамеди.

Ўзбекистонда Совет ҳокимияти ўрнатилгандан кейингида Ҳамзанинг эзгу орзулари рўйга чиқди. У Фарғона (1918), Кўнжа (1918), Андижон (1919), Бухоро (1921), Хевс (1922), Хўжент (1924), Самарканд (1926) ва бошқа жойларда профессионал театр труппаларини ташкил қилишда ташаббускор бўлди.

«Саҳна» — дерди Ҳамза, — бу ҳаёт кўзгуси. Унда воқелигимизда рўй бераётган ижтимоий ўзгаришлар, янгилик билан эскилик ўртасидида муро-саси кўраш ўзининг ҳақоний эканини топишни эди. (Обид Жалилов эслашичларидан).

Ҳамзанинг айтганларидан иккита гош мўҳим ва қимматли фикр бор. Биринчиси, театрининг кўндалик ҳаёт билан доимо ҳаммафаслиги, яъни унинг замон кўйисини билишидир. Меъмур фикрнинг қанчалик тўри эканини Ҳамзанинг бундан иқодиёти аққол исботлагани. Чунки, унинг социалистик инқилоб араваси йилларида ёган илм-маърифатга, маданиятга, еруғликка ундовчи,

САҲНА-ҲАЁТ КЎЗГУСИ

эзувчилар синфи вакиллари-нинг ярамас кирдиқорларини, сўз қиёфасини, фох этувини, чўқур ижтимоий маъмуға тўла шеърларини, лирика бой ёқийиб ғазалларини, «Заҳарли ҳаёт», «Шошқин фойдалар», «Илм ҳаётини», «Бой илмизматини», «Автономия ёки мухтория» сингари драмаларини эслаб кўринг. Ёху, ижодкорнинг Совет ҳокимияти йилларида яратган шеърлар ва сахна асарларининг — қайси бирини олинг, ҳаммасида замон нафаси, кўндалик ҳаёт тўқлини меъв уриб турганини равшан кўрасиз. Ҳамзадаги бу аjoyиб ҳусусият унинг бадий ижодидоғида эмас, театрилик фаолиятида ҳам ўзининг тўла-тўқис ифодасини топган.

Иккинчи фикр: ҳаёт ҳақиқатини бадий ҳақиқат даражасига кўтаришдир. Бошқача айтганда, Ҳамза воқеликини сахнада ҳақоний акс эттиришга даъват этган. Бунга аввало ўзи ижодда амал қилган. Афсуски, Ҳамза режиссерлик ва актёрлик санъатига қандай бадий услубни қўллаганини, унинг ижрочилик маҳорати тўғрисида бирорта ҳужжатли маълумот йўқ. Ҳамза ижод қилган йилларини таъкил қилишда ташаббускор бўлди.

«Саҳна» — дерди Ҳамза, — бу ҳаёт кўзгуси. Унда воқелигимизда рўй бераётган ижтимоий ўзгаришлар, янгилик билан эскилик ўртасидида муро-саси кўраш ўзининг ҳақоний эканини топишни эди. (Обид Жалилов эслашичларидан).

Ҳамзанинг айтганларидан иккита гош мўҳим ва қимматли фикр бор. Биринчиси, театрининг кўндалик ҳаёт билан доимо ҳаммафаслиги, яъни унинг замон кўйисини билишидир. Меъмур фикрнинг қанчалик тўри эканини Ҳамзанинг бундан иқодиёти аққол исботлагани. Чунки, унинг социалистик инқилоб араваси йилларида ёган илм-маърифатга, маданиятга, еруғликка ундовчи,

да меҳнаткаш қалам. Шу қаламга бизнинг қўлларимизга тўтқамақ орасида ёнган, қорайган эди Ҳамза. Бу мунававар олам ҳада этган мунававар тўғулган ишра энтикиб, қўлгилмишдан азиз хилларимизнинг ардоқлаб ала-лагани чотларимизда уни ёдга оламиз. Унинг шеърлари билан суҳбатлар кўра-миз.

«Фироқ Фурқатидан етди бошим бастари ғамга,
Кўрарга ўл ҳақини қўйилган бир келиб кетуси».

Гуллар чирой отган юрта
хотин-қизлар ҳам чирой очмоғини ораш қилар эди у.
Гузалликлар ижодкор бўлган замондошнинг, инсонлар юрагини, бу юрак тубидидаги хиллар тўқлигини тушунишга қаламга олишга ташна эди шоир.

У меҳрли, меҳнатсевар инсонни вафот этди. Меҳрен, лоқайд, майтанчоқ кишиларнинг ҳаёв остига олди. У покиза муҳаббатни, масъуд оналиқни, илгор маданиятни қуйлади, эъзозлади.

«Оналик ҳуқуқини хўрмат этишганларни Юларин қаро айлаб,

Шоир танбурини чертар.

Янги куй яратар ҳур замон ишра.
Лекин қора бидъат чағини гаддор,
Фитна уясидир тепада хужра.

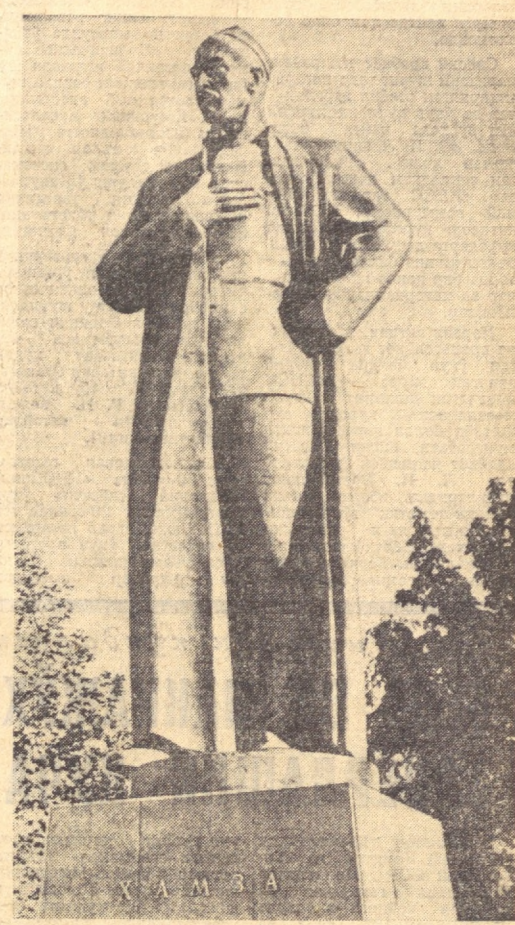
Ҳамза Навоийни ўйлайди. Ногоҳ.
Қаршисига қулиб келар Саодат.
Аммо, ҳолатидан бадкор шайх оғоҳ,
Қатла фотиҳа берар шу соат...
Азиз Ҳамзаобод! Сеннинг тошларинг
Шоирнинг қонидан қил-қизил

лаълдор.
Тошқин сой!
Муттасил ҳайқиршларинг
Қалбиди қайнаган қувноқ ғазалдор.
Илҳомга завоқ йўқ,

унинг фарзанди —
Эркин санъатга ҳам, шеърятга ҳам.
Эй Ҳамза,

элмининг куйчи дилбанди!
Сенга ва халқингга бу улуг байрам.
Ҳамзахон элмиз! — деб баралла

сўзлар —
Ўзбекистон,
дўстлар жам бўлган асно.
Ҳар бир юрдошнингга кўради кўзлар
Сени, ижодингга ўқиб тасанно.

Тошкентда Ҳамза Ҳакимзода Нибзий хотирасига ўрнатилган ҳайкал партия ва ҳукуматимизнинг, халқимизнинг ўзининг энг асл фарзандига бўлган ҳурмат-эътирофи, меҳр-муҳаббатни раъзидир.

ҲАМКОРЛИК ХИКМАТИ

Ҳамза Ҳакимзода Нибзий ижоди иттифоқимиздаги наъз эмас, қўнғина тараққийлар пар чег аз мамлакатлари ўқувчилари орасида ҳам кенг шухрат топиб, интернационал моҳият насб этди. Шундай бўлиши табиий эди. Негаки, улуг ижодкорнинг ижтимоий ва адабий фаолияти ҳақиқий интернационал адабий ҳамкорликлар бағрида воғта етди: Ҳамза революциядан бурунқоқ фақат ўз халқининг ҳаёти ва адабиёти заминлари билангина эмас, уларнинг тақдирини, ривожини билан тарихий ва маданияти ютуқлари билан ҳам чўқур ҳамнафас лиганди. У революциядан кейин бу соҳада янада актив иш олиб борди. Граждандар урушининг энг қийин кўндаларида Туркистон ҳарбий фронтининг агитпоэвларида юрбоқ гоҳ шўр, сўз билан, гоҳ қўлда қўрол тутиб инқилоб душманларига қарши аёвсиз курашди. Айни вақтда қардош халқлар адабиёти ва театр ҳоҳлиқлари Ўрда-мида ўз труппаси репертуарини В. Маяковский, Д. Бедный, А. Островский, Г. Кавал, А. Тўғай, А. Собир, М. Гафурий каби машҳур шоир, драматурглар асарлари билан бойитиб борди.

Масалан, Абдулла Тўғайнинг ўша вақтлардаёқ турли ўзбекча ўқини китоблари, газета ва журналларда таркизи қилиб бошланган инқилобий руҳдан асарлари, хотин-қизлар озолиди душманларини, эшонлар, муллалар, бойларни кескин фох қилувчи «Муллалар зори», «Хотинлар хурияти», «Муқим уйқуси» каби мўҳим ижтимоий-сийсий шеърлари, жаҳовар сатираси Ҳамзага тоғий миҳнатдан жуда яқин бўлган. Шунинг учун бўлса керак унинг граждандар урушини хотин-қизлар озолиди учун кураш йилларида яратган жаҳовар шеърлари, марш ва қўшиқларидан В. Маяковский, Д. Беднийнинг қаторида Абдулла Тўғайнинг ҳам ўша машҳур шеърлари тоғий руҳи ва поэтикаси таъсирини борлиги сезилган.

Ҳамза театр соҳасида рус, татар, озарбайжон ре- жиссерли, актёрли ва театр санъатига қизиқиб, бу соҳада 20-йилларнинг бошида Тошкент театрларида режиссерли қилган, Абдулла Тўғайнинг замондоши ва дўстларидан Камол, А. Антрат, Фотима Эльская, Станиславскийнинг шогирди режиссер Рустайинс ва бошқалар билан яқиндан мулоқотда бўлади, ижодий ҳамкорлик қилди. У ўлкада турли ўзбек, тожик, татар, қозоқ, туркман, қорақалпоқ айтиллари, театр ва санъат ҳодимлари билан қўнғина-қўлга бериб интернационал ҳамкорлиқни ва ўзаро дўстликни қучайтириб, янги маориф, маданият ва маъбуотиини ривожлантириш, театр ишларини яхши йўлга қўйиш учун актив иш олиб борди. Мария Кузнецова, Мария Бехтерева, Зухра Векбулатова, Алпара Яфусева, Зекун, Садруллин каби рус, татар айтиллари, адабиёти ва театр ҳодимларига яқиндан ёрдам берди.

Ҳамзанинг кўп қиррали революцион ижоди ва итти-моий фаолияти 20 йиллар ва ундан кейинги ўзбек адабиёти тараққийига, шунингдек, Ўрта Осиёдаги бир қанча халқлар энг шоир ва адиблари қаторида таъсир этди. Конкрет мисол сифатида татар шоирларидан З. Валирнинг «Ободлик қурбониси бўлмайди», «Эри йўлида», «Лоҳолан», «Саффулдиннинг «Ичкар», «Ўзбек хотини», «Ходи Токтоғоннинг «Каво», қорақалпоқ С. Макидновнинг «Эркинлик тоғи», «Ой-тилар» асарларини, қирғиз А. Тўғамбаев, тожик Пайравийларнинг қатор революцион шеърларини кўрсатиш мумкин. Ҳамза таъсир юб-ринида тилга олинган асарларнинг гоғий-темастик ўзгари-ли, тил ва услубининг кес-кин сийсий публицистик ру-ҳида очилганлиги кўрилади.

Хулоса шунки, Ҳамза ада-бий алоқалар ва ижодий ҳамкорлик моҳиятини яхши тушуниб, уларни юксак қадр-лаган. Унинг бу аjoyиб фа-зилати бугунги адабиётимиз вакилларидаги дээрли барча-сида мавжуд.

Ш. ТУРДИБЕВ
филология фанлари кан-дидати.

КЕЛДИ ОЧИЛУР ЧОҒИ...

ШОИРИ нуқтадон, меҳри-рон устоз хотирасига, унинг нурли сиймосига бу кун биз ўзбек хотин-қизлари таъзим қиламиз. Негаки, у ўзбек хотин-қизларининг озолиди ҳақида қайтурган, хотин-қизлар озолидини та-рангум айландувчи илк шеър-ин ёган аёлларвар инсон эди.

«Келди очилур чоғин,
Залигини намоён қил,
Парчалаб кишанларни ҳар томон парилан қил».

Ушбу сатрларнинг ёзилган-лига 52 йил бўлди. Бу сатр-лар ёзилмасдан сўз аввал бизнинг фозила аёлларимиз-нинг қисмати бутунлай қи-ска эди. Саҳнани ораш қи-ска эди. Озолидини учун жа-зо-ланар эди. Озолидини ораш қи-ска эди. Озолидини учун бизнинг қўсқимизга пичоқ қадар эди-лар, ҳатто.

Маълумки, ўзбек адабиёти ўзининг тарихида қатор ис-теъдодли шоирларга эга. Нодиран даврон — Моҳлар-оим, Увайсий, Маҳзун, Зебунисо, Анбар Отин, Дилшод Барно, Мутриба, Қамбарнисо... Ҳазалпарвар

халқимиз орасидан чиққан не-не аюк қизларимизнинг қалами афсус тарбия кўрма-ди. Парвариниш муҳтоқ яшайди, ўқиниб яшайди улар. Ҳамза уларнинг иштиролари билан ошно эди, албатта. Со-ветлар замонасида ғазаллар эл аро эътибор топиб, қўшиқ қилиб айтулди, улуғлаву-чан тарақ мушоадала, но-ки таъб шоирларнинг ороу қилган эди Ҳамза.

Ҳа, ўтмиш шоирларни ёниқ пардаларда қўйлай ол-маган озо- муҳаббатни биз қўйламоқдамиз. Улар соз-лаб, қўйлар ижро этмоқ-дамиз. Улар маърифатини севдилар, озолидини, эркин, бахтин ороуладилар. Муҳаб-бат эркинлигини қўсқиди-лар. Ҳамза бу ташналарни маърифатга қондирмоқни ороу қилди. Тарихимизнинг энг мураккаб саҳифалари даврида Анбар Отин, айниқ-са, бутун буюндо билан ҳа-ли ўш тасаввур қила олмаган еркин келажакни иштиди.

Аёллар ҳуқуқини ёлловчи, уларни маърифатдан баҳра-манд қилишга қайишувчи би-ринчи шоиримиз Ҳамза эди. Биз талантил сафаларимиз бора олмаган, улар учун ар-

монли ороуларгина бўлиб қолган маърифат пошонала-рига кириб бордин.

Биз бахтимизни, нуфузи-мизни, масъуд оналиқни, нурли истиқболимизни қуй-лаганда устоз Ҳамзани кўз олдимизга келтирамиз. Биз кўрган ҳаётини, биз тоғиб кўрган бахтин бизларга ра-во кўрган олижаноб инсо-ни кўз олдимизга келтира-миз. Ўзбек аёлининг порлоқ тоғини ороу қилган ва шу йўлларда қурбон бўлган ус-тозин азиз, муқаррам қилиб, дида турида асраймиз ҳама-си.

Ҳамза бизга эрксизлиқни тақдир айлган замонни аёв-сиз фох этди. Янги ижтимо-ий тузумнинг собит ва бар-қарор эканини тушутирди бизга.

Ўтмишдош шоирлар ма-шаққатлар, армонлар, тенг-сизликларнинг жаборини тор-тидлар. Бизлар Ҳамза ўйла-ган ороуларнинг баридан тугдик. Ўтмишдош шоирлар олис-олислардаги бахтга етолмай ташна яшадилар. Биз ўзимиз бахтин тисмо-лига айландик. Бахтимиз — бизнинг тарихимиз ҳолими.

Кўксимизда, ороуларимизда баҳор боқирлиғи, қўлимиз-

да меҳнаткаш қалам. Шу қаламга бизнинг қўлларимизга тўтқамақ орасида ёнган, қорайган эди Ҳамза. Бу мунававар олам ҳада этган мунававар тўғулган ишра энтикиб, қўлгилмишдан азиз хилларимизнинг ардоқлаб ала-лагани чотларимизда уни ёдга оламиз. Унинг шеърла-ри билан суҳбатлар кўра-миз.

«Фироқ Фурқатидан етди бошим бастари ғамга,
Кўрарга ўл ҳақини қўйилган бир келиб кетуси».

Гуллар чирой отган юрта
хотин-қизлар ҳам чирой очмоғини ораш қилар эди у.
Гузалликлар ижодкор бўлган замондошнинг, инсонлар юрагини, бу юрак тубидидаги хиллар тўқлигини тушунишга қаламга олишга ташна эди шоир.

У меҳрли, меҳнатсевар инсонни вафот этди. Меҳрен, лоқайд, майтанчоқ кишиларнинг ҳаёв остига олди. У покиза муҳаббатни, масъуд оналиқни, илгор маданиятни қуйлади, эъзозлади.

«Оналик ҳуқуқини хўрмат этишганларни Юларин қаро айлаб,

Феълидан пушаймон қил».

Ҳа, қизлар дорифунуида офтобдай фикр очиб, илму урфонлардан баҳра олмоқда. Уларнинг қўш монанд юз-лариди иқбол шўбаси, бахт надишдир.

Улуг устоз, қизларнинг то-ле юлдузини топдилар. Маърифатнинг нурлари кў-ларимизга сўмай-судай монандируқ. Ҳар томон нурли, нурафшондир.

Ҳазалпарвар эл буюн Сиз эъзозламоқда.

Хўб замоналар ўтди, шоир-ин хаста эдиб. Хўб замоналар ўтди, ҳиммат соҳир аёлли-ни пастда тутиб.

Олам мунававар бўлди, бу-лутлар тарвалди. Шоирни нуқтадоним, Сизга ҳавасда термудамиз. Толенинг бо-лариди кезамиз буюн! Га-залларини эди ўқиймиз. Давраларда, гапу гаштан-ларда Сиз борсиз. Мутпола-ларнинг тўрида — Сиз. Ўт-ли гурунларда борсиз. Қў-шиқларингиз бор, ўзингиз борсиз.

Ҳазалпарвар эл буюн номингизни ёд қилар. Пойи қадамларингиз бор жойини обод айлар. Шеърларингиз қўлма-қўл юрт кезар дилшо айллар. Шаънингизга қўшиқлар, айтирлар тўқир медек.

Эътибор ОХУНОВА.

Фурӯза ЖҲАЕВ,
санъатшунослик фанлари
кандидати.

Бу ерда шуни алоҳида таъ-кидлаш керакки, Ҳамза репер-туар соҳасида тугган партия-вийлик принциплари аввало ўзи бутун ижоди билан урқининг охиригача амал қилиб келган.

Меъмур мактолда Ҳамзанинг театр санъатига бўлган қараш-лари ва кўрешлари тўғрисида қисқача фикр юридик.

Бирок, ача шу баъзи маълумотлар ҳам Ҳамзанинг театр, унинг ижтимоий ҳаётига ўри-ни, вазифаси борасидаги ту-шуниларни қанчалик тўғри ва чўқур бўлганлигини аққол до-ловат беради. Бу ҳол бизга Ҳамзани ўзбек совет театр э-стетикасининг асосларидан би-ри, деб қарашга ҳуқуқ бе-ради.

Ҳамза театр соҳасида рус, татар, озарбайжон ре-

ҲАР САТРИДА БОЙ МАЪНО

Дўмбраним сўйиб қўлга олган,
Ҳамза шоир шеърини қўлга олган,
Ҳар сатрида бой маънолар

